

hír, hogy a közvágóhídon gyerekekre vadásznak. Tény, hogy egy nagy, kővér fiú, Zalai Benőke egy szárazkolbászban női kisujjra akadt.

– Kannibál! – kiabáltuk. Benőke elhányta magát. Mire letörölte a könnyeit, a tíz-óraját már megették a többiek.

Mindenki ment, amerre látott. Elszéledt a sas-hegyi csapat. Én vidékre kerültem. Egész éjjel kattogott velem a batyuzókat szállító pesti vonat. Emlékszem, volt egy felüljáró valahol Simontornya és Pincehely között, és ez a híd lesodorta a vonat tetejéről az embereket.

Almamelléken megállt a szerelvény. Hajnalban egymás után érkeztek a szekerek. A parasztok hazavitték a pestieket.

Én a szomszéd faluba, Keresztúrra kerültem. Egy csendes, nyugodt sváb családhoz. Niklaus, a férfi nemrég jött vissza a háborúból. A mellén, egészen a derekáig, mély, hosszú sebhely éktelenkedett.

Más gyerekek is voltak velem a faluban. Szöllősi Gyurcsikból Zürichben lett építész, Tóth Jutka Párizsban írja a regényeket. Ilyenek.

Gyurcsikra azért emlékszem, mert egyszer leitta magát, és a vizesárokba esett. Jutkával pedig meglestük a bika üzekedését, és az írónő pofon vágott, amikor megmondtam neki, hogy a bika hegyes micsodáját hogyan hívják a falubeliek.

A gazdáimat később kitelepítették. Sajnáltam őket. Nem bántottak, jól bántak velem. Én ott maradtam a faluban. A jószágot nem hagyja magára az ember. Az alvégen én lettem a pesti. A fiú, aki sikoltozik éjjel. Az idegen.

Berniczky Éva

FÖLDET AZ ÉGTŐL

*„Vannak borzasztó kalandok,
mik nem férnek el a világ rendjében,
s még ha akarnának,
sem történhetnének meg.”*

(Wisława Szymborska)

Fundánicsot nem nyomasztották a reggelek. Éveken át csavarokba vágott menetet, így aztán koponyákat lékelni és felmetszeni sem esett nehezeére, nem viselte meg túlságosan a váltás. Továbbra is ugyanúgy nyúlt át a kerítés kis szuronyai között, kitapogatta a csengő melletti kampót, vaktában is ügyesen ráakasztotta a kulcsot, mintha mi sem változott volna, holott néhány hónapja nem a vasgyár felé vette az útját, hanem letért a hullaház irányába. Megszaporázta a lépteit, s még el sem tűnt a kanyarban, amikor már befordult utcájukba a menetrendszerű rendőrautó, végiggurult cipője sárban hagyott nyomain, a kerékabroncs átmintázta az eredeti rajzolatot, felülírta a távozót, mintha valami kivetnivalót talált volna az indulásában. A terepszínű dzsip legtöbbször éktelen szirénázással és villogással érkezett, a szomszédok már megszokták, nem kapták fel riadtan a fejüket, belefásultak a látásába, hallásába, ki sem dugták az orrukát,

mert megértették, hogy ezt az egész felhajtást közönséges kontaktushiba gerjeszti, amíg jár a motor, tehetnek bármit, a kék lámpák kikapcsolhatatlanok. Pár másodperc múlva a motorzajjal együtt elhalt a vijjogás, és elhalványult az egyesekben felöltő gyanú, miszerint kell lennie valami összefüggésnek a két történést, az indulás és érkezés mozzanatai között, hiszen Taran Tula, a körzeti megbízott ugyanazzal a mozdulattal pipiskedett, nyújtózkodva érte el a kampót, s ugyanazzal a kulccsal nyitotta ki az ajtót, ahogyan és amelyikkel pár perccel ezelőtt Fundánics végezte el a fordított szertartást. Csak a sokat megélt Dániel atya rágódott a különbségen, mégsem akadályozta meg a személycserét, keresztet vetett, és behúzódott az alagsori kuckójába. Hiába szűrődött le hozzá fentről Ljubocska kéjes sikítózása, az öreg egy ideje már nem próbálta elnyomni maga keltette zajokkal, nem öntött rá vizet a kancsóból, éles pengéjével nem kaparta le, nem mosta le az arcáról, nem törölte, dörzsölte szárazra, mint korábban. Inkább nem borotválkozott többé, szakállat eresztett, és hagyta, hogy fülkagylójának járatát bozótosan benője egy-egy őszes szörpamacs. Reggelente, amikor a fia dolgozni ment, ideiglenesen megsüketült.

Fundánics gépiesen tette meg az utat a hullaház szürke épületéig, fel sem tűnt neki, hogy indulása mindennap többet és többet veszített érvényességéből. Mióta a vasgyárat egyik napról a másikra felszámolták, a kezdetek fokozatosan belemosódtak a folytatásba, semminek sem volt pontosan kivethető, azonosítható eredete, ha mégis, akkor időben visszametszették, furcsa csonkok meredeztek a helyén, a kiteljesedés az elmúlásból vette gyökereit, és a halállal végződött. Ha megelőzhetette egyáltalán valamelyik irányból az elkerülhetetlen véget valami, az egyedül a hullaház előterében párlódó pálinka lehetett, amelynek ismeretlen eredetű és összetételű alapanyaga óriás kémcsövekben cirkulált. A bonyolult szerkezet bárminek a cefréjéből szamogont csepegtetett a horpadt fémbödönbe, egy olyanformába, amilyenbe az esővizet szokás felfogni az eresz csurgója alatt. Fundánics egyenesen ebből a kiszolgált edényből csapolhatta védőitalát a bögréjébe. A legelviselhetetlenebbek a dregány felhajtása előtti és közvetlen utána következő másodpercek voltak. Még meg sem ízlelte, épp hogy a szájahoz emelte, az ismerős lötyt szagára elindult a nyála a torka felé, undorral előnyelte a borzalmas kotyvalékot, amelyről tudta, mennyire ihatatlan, de bensője heves tiltakozása ellenére felhajtotta az ocsmányságot, mert inni muszáj. Mindig türelmesen megvárta, amíg a szesz metamorfózisában orra kellőképpen benáthásodott, szemét belepte a pára, feje jótékony ködbe merült. Aztán belépett a jéghideg helyiségbe, belevetette magát az elmúlásba, s azzal az elszántsággal kotorászott benne, amellyel a természetjárók matatnak a penészes, rothadó őszi avarban, mikor a megemelt rétegekből bódultan szippantják be az oszlásnak indult pudvás gomba felszabaduló bűzét. Nem mindennapi helyzetében rózsaszínű férgek emésztették fel kételyeit, lemondását finomlisztte örölték, s ez a fehér por kellő mennyiségű boldogsághormonná oldódott az alkoholban, pontosan annyivá, amennyitől a töredezett betonasztalokon elfuserált szoborrá nemesült valamennyi holttest. Egy kis jóindulattal elkezdődhetett az a nagyszabású átalakító munka, amelynek során gondosan előkészítették a porhüvelyeket a feljebbvalónak, aki majd a kapott formák szerint megalkotja és magasba emeli az arra érdemeseket. Mivel mindehhez elengedhetetlennek látszott a tiszteletlenség fesztelen gyakorlata, az egyszerűség kedvéért az itt ügyködők kölcsönösen felmentették egymást. Néhány hónapja, amikor az utolsó szakavatott orvos is véglegesen távozott, szűz kezekbe került a kés, amely elválasztotta a földet az égtől. A szellemek törhetik a diót egy elátkozott kúriában ahhoz hasonlóan, ahogyan Fundánics feszegette,

nyitogatta a koponyákat, precízen, ügyelve a kidolgozott eljárás betartására. Az ördögien forgó pengeél a varratok érintkezésénél felpattintotta a csonthéjat, a csattanáson kívül semmi sem látszott a vágószerszám végén, mert nem a munkálkodó kezéből nőtt ki a körfűrész, hanem éppen fordítva, használója vált a szerszám nyelének részévé. Tárgyasulásának a folyamata nemigen foglalkoztatta, észre sem vette, hogy egy álmos reggelen az éles penge tövig beleszaladt az életébe, és lenyisszantotta sorsáról, amelyhez azontúl bizonytalan leffegés kötötte. Kizárólag jól beidegződött mozdulataihoz ragaszkodott, rajtuk keresztül pedig a merev, hajlíthatatlan anyaghoz, semmi másához. Acélon és koponyacsonton kívül megbízhatatlanul puhának, süppedősnek talált minden egyebet, igyekezett nem belegabalyodni az érzéseibe, de ennél is jobban irtózott mások véleményétől, amely kívülről változtatta volna belső kiterjedéseit a fagyáshoz vagy mondjuk a forrósághoz hasonlóan. Addig őrizgette sivár állandóságát, mígnem a csendes vegetálásban bárkivel összetéveszthetővé vált.

Főképpen a feleségtől óvakodott, aki szerinte merő lustaságból nem eresztett időben vasfogakat, s most már, ha szeretné, sem nőhetnének ki az igaziak, mert nincs hová. Tejfogai összeértek, végleges rácsként akaszkodtak egymásba, hely híján nem hullhatnak ki, ezért szürcsöli gusztustalanul Ljubocska a szavakat, majd átszűri száján, mint bálna a tengervizet. És Fundánicsot épp a nyelve körül gyülemlő hordalék riasztotta, amely teljességgel kiszámíthatatlan volt, el-eltűnt a hullámzó mimikribe, néha alig látszott belőle valamicske, de bármelyik pillanatban habos bujasággá verődhetett, akár egy jelentéktelen tojásfehérje. Nősténységének ez a színtelen, szagtalan folyása leginkább az ősz beálltával vált érzékelhetőbbé, amikor együtt sűrűsödött a tűzön pöfögő reszelt gesztenyebéllal, mígnem bekocsonyásodott a piszkos színű keverék, az üzletben kapható méregdrága pillanatragasztó filléres változata. Előállításában és árában valahogy úgy viszonylott egyik a másikához, mint halálos maráshoz az ellenméreg.

A gesztenyeenyv goromba kipárolgása minden kétséget kizáróan a postahivatalok ormóttan csomagjait idézte fel, az azokon éktelenkedő pecsétzárakat, amelyek a postáskisasszonyok vegytiszta ostobaságával keveredve tették érinthetetlenekké a cukorspárgával átkötött küldeményeket. Ljubocska hajdani munkahelye feloldódott a kétes kinézetű és állagú, ám a célnak igazán megfelelő habarcsban, ezt árulta a Részegpiacon, ahol ugyancsak éjjel-nappal vég nélkül mérték a vodkát, hát nem csoda, ha mindenki a gesztenyéből főzött ragasztóra esküdött, tudni valóan nincs hálásabb vevő a mámoros vásárlónál. Legfeljebb Taran Tula, a nagydarab rendőr százados, aki ellentmondást nem tűrve szedette össze a tejfogú asszonnyal a cókmojkját, azt mondta, megveszi az egész tételt az utolsó tégelyig. Ljubocskát megcsapta a férfiből áradó végzetes, kitörölhetetlen fokhagymaszag, amit még a gesztenyeecsiriz büze sem nyomhatott el, s azonnal rádöbrent, hogy ez az ő embere, akivel kötelessége félrelépni. Nem mint-ha eddig ez sohasem esett volna meg, ezúttal azonban úgy érezte, végre méltó szereptőre talált, hiszen nem csalhatja meg akárkivel Fundánicsot.

Taran Tulából süttött az őserő, szelídebb perceiben grúznak tartották, pedig valójában kurd volt, igaz, a vérbosszú már civilizáltan csordogált ereiben, a vékony- és vastagbélen keresztül az adzsika perzselő látásával hömpölygött a vérebe, s keserűvé csupán azokban a rövidke intervallumokban vált, amikor kénytelen volt megszabadulni a már elhasznált elixír salakjától. A kis- és nagyvérkörök ilyenkor áttörtek a bőrén, vörösen hálózták be arcát és testét, s ebben a zseniális szövetédekben, önmaga rafinált fogóságában fickándozott egészen addig, míg egy újabb adaggal ördögien megsokszorozhatta végtagjait. Ljubocska teljességgel elveszett karmaiban, a nyolclábú zsarnok leál-

lította az anyagcseréjét, elakasztotta a lélegzetét, elkötötte a petevezetékét, pillanatok alatt meddővé szédült a keze között, és soha többé nem akart más gyereket, mint ezt az óriás szeretőt. De az is meglehet, hogy az adzsika boszorkányos keverékétől öntötte el a kéjes vágyakozás, erjedt fűszereivel mohóvá, telhetetlenné tette ízelelőbimbóit, attól kezdve, hogy első alkalommal megkóstolta és nem köpte ki undorral, úgy maradt, többé nem volt képes abbahagyni az evését, addig nyelte, amíg égő torkát kettéhasította a fokhagyma, a paprika, a paradicsom, a bors együttes ereje. Taran Tula ezért kezdte az őrjáratot minden áldott nap Ljubocskánál, mert biztos lehetett benne, hogy előző nap befektetett magvai másnapra meghozzák termésüket, szorgalmasan járt szüretelni, nem hagyhatott semmit veszendőbe, egy szemet, egy magocskát sem, az utolsó gerezdig végigmezgerélte, nem telhetett be vele, utoljára a mamuskáján érezte ezt a vadgesztenyebűzzel keveredő penetráns nőstényszagot, az anyján, aki már harmincévesen öregasszonnyá ráncosodott. Addigra végigélte szegény pára az egész életét, mert idő híján napok alatt pergette le az éveket valahol magasan a hegyekben, és mint ha a légnyomás préselte volna ki elhasznált, száraz testéből a nedveit, szüntelenül nyáladzott, a fogatlan gyermekhez hasonlóan, aki csak úgy ismerheti meg a környezetét, ha szájába veszi, és jóízűen szopogatja, megropogtatja. Kizárólag a megízlelt falatokban bízott meg, így azzal etette a családját, amit előzőleg kemény ínyével alaposan szétnyomott, nyelvvel megcsócsált, majd nyálkahártyáján át eresztett. Az ünnepeket megelőző napokon sohasem evett, kitartóan koplalt, hosszú böjtben gyűjtögette a megtakarított nyálát, hogy a vendégek tiszteletére majd jól megköpködhessen a kondérban gőzölgő juhtúrós galuskát. Ez után az elsorvasztott kannibalizmus után nosztalgizált, ezt hajszolta azóta is Taran Tula, amíg meg nem találta a képzeletében őrzött fiatal szülőjét a Részegpiacon. Amióta Ljubocskába eresztette és ugyancsak belőle meríthette nedveit, megnyugodott, végre biztonságban növeszthette tovább az erejét. Naponta zarándokolt szeretőjéhez szükséges adagjáért, a rend kedvéért ilyenkor megfigyelte Dániel atyát, és hidegvérrel érvénytelenítette a fiának reggeli indulásait, szétaposta a cipője ejtette nyomokat, minden tőle függő eszközt bevetett, hogy elhitesse a közelben lakókkal, szomszédjuk el sem ment, hiszen nincs hová, a vasgyárban leálltak a gépek, senki sem vág menetet a csavarokba, a hullaházról meg amúgy is szívebben hallgattak, a viláért meg nem említették volna.

Miközben Fundánicsról fokozatosan lekopott maradék sorsa, egyre kevésbé emlékezett a történetekre. Lelkét mind gyakrabban szállta meg a kétely, talán nem is vele, hanem valaki mással esett meg az élete, s ettől a kínos bizonytalanságtól csak akkor szabadult, amikor felhajtotta az első bögre szamogont. A távozó sejtések jócskán megkínózták, fájdalmasan szakadtak fel, a torkáig emelték a gyomrát, a máját, egész testében undorodva remegett. A második adaggal aztán újratöltötte élmény nélküli, kiürült zsigereit, ettől határozottan jobban lett. Egyesével rakta vissza belső szerveit, szervezete begyakorlottan végezte befogadásukat, a transzplantáció alatt végig érezte, mennyire idegen, akivel azonosul. Holott az apja kiváló donornak bizonyult, a görög katolikus atya nemhiába állt állandó megfigyelés alatt egészen a haláláig. Szegény azt hitte, kijátssza megfigyelőit, éveken át titokban készítette fel a papjelölteket, akik a lebukás veszélyét vállalva vízvezeték- vagy gázszerelőnek, bádogosnak vagy villanyóra-leolvasónak álcázták magukat, úgy érkeztek okítójukhoz a foglalkozásokra. Pedig Dániel atya tisztában volt vele, mit kockáztat, addigra már megjárta a vorkutai bányákat. Akkor hibázta el, amikor szabadulása bizonyítékaként könyvelte el a fia születését. Hamarosan nyilvánvalóvá vált, hogy a kis Fundánics világra jötte értelmetlen és hiábava-

ló igazolása a létezésnek, de akkor már késő volt, a fölösleges anyagból a kenyér mellé került a maradék vakaró. Hiába tartotta fölējük kezét az apja minden reggel, a megfigyelők arra gondosan ügyeltek, hogy a vasgyár néhány utcával lejjebb essen, no meg a postahivatal, ahol a menyé dolgozott, szintén kilógjon alóla, így mindketten kívül rekedtek az áldásán. Dániel atya egy ideig ennek ellenére sem adta fel, azzal biztatta magát, hogy a türelem kevés, a kitalált rendszer előbb-utóbb embernyivé zsugorodik, lehullik róla a túlméretezett irha, kinyúlik törzséből keze-lába, fejében egyetlen nemes gondolat tekeredik, s óriáskígyóként egészben nyeli el emésztésre a világot. Akkor majd végre vezekelhet, mert a ragadozó kegyetlenség, amelyért bűnhődni kell, az is jobb az előre kicentizett életnél, amelyben a mozdulatok nem valamiért történnek, csupán az izmok ránganak valami helyett.

Taran Tula szerette megfigyelni Dániel atyát. Annak ellenére, hogy hivatalosan rendelték mellé, valamiért személyes ügyének tekintette a szemmel tartását. Ezt a túllihogást semmi sem indokolta, egy bizonyos ponton túl azonban képtelen volt leállni. Valószínűleg azokért az álságos pillanatokért gerjedt be, amikor kegyetlenségét megmártogathatta a szelídség glazúrájában, s felfedezte a testen kívül helyezett jószágát. Talán Ljubocska is e nemes kontraszt jegyében lett a szeretője, a fiatal Fundánics pedig igazán nem számított. A legbonyolultabb gépezet szétszedésekor is ki szokott derülni néhány csavarról, hogy fölöslegesek, nélkülük ugyanolyan jól működik összerakás után, mint előtte. Minderről nem jelentett az illetékeseknek, valójában ezt akkor már nem különösebben várták el tőle, ő azonban ragaszkodott hajdan kijelölt posztjához, mert többé nem tudott nem megfigyelni, és jobb híján kényelmesen berendezkedett az öreg pap halálára. A beszédéből sejtette, nem sokáig él már, mert a halálukon lévőkhöz hasonlatosan furcsán kezdte képezni a hangokat, a hangszálai gyakran összegabalyodtak, nyelve nem tapadt többé a szájpadlásához, sipító ékszíjként csúszott rajta, és emberi füllel észlelhetetlen magas vibrálását időnként csak az alagsor párkányáról lógó denevérek értették. Dániel atya közvetlenül a távozása előtt belátta, vesztesre áll. Szomorúan ismerte be, hogy ez nem győtri annyira, amennyire környezete elvárna. Sőt jól megfontoltan készült arra a pillanatra, amikor Taran Tula véglegesen elfoglalja fia helyét, s neki, édes szülőjének kell időben visszafogadnia magába a kiszakadó Fundánicsot. Hatalmas lelkiemelő kellett ahhoz, hogy bekebelezhesse egyetlen gyermekét, átélve a kronoszi bűnök bűnét, kikotorhassa maradéktalanul az emlékekből, mielőtt édesanyja kihordaná és megszülné, könyörtelen önzéssel visszazippantsa ondóvezetékébe, mint egy oltóanyagot, amely egyszer s mindenkorra meg nem történtté teszi nemzését, az azt követő hiábavaló éveket, amelyek nem voltak elégségesek a túlélés bizonyítására. Az öreg szívacsként szívta fel a gyilkos felismerést, a végső kig elnehezedett, s hamarosan eljött a pillanat, amikor már nem bírta tovább elviselni annak a súlyát, hogy miközben retteg tőle, titokban az elátkozott csere beteljesüléséért fohászkodik.

Azon a napon, amikor apja tetemét boncolni szállították a hullaházba, Fundánics szólanul készülődött, búcsúzkodás nélkül lépett ki az ajtón, a szokásos érzéketlenséggel kétszer fordította el a zárban a kulcsot, kitapogatta a kampót, ráakasztotta és elhagyta elhasznált sorsát, mintha el sem ment volna. A szomszédok egy darabig még izlelgették a képtelenséget, néhány hét múlva azonban Fundánicsnak szólították Taran Tulát. Eleinte nehezen állt rá a szájuk, kicsit szégyenkeztek, röstellték kicsinyes gyanakvásukat. Végül, ha másnak nem, a saját szemüknek hinniük kellett, a két férfi magassága ugyanis kínosan megegyezett. Hát pápaszemet toltak kettős látásukra, s a homályos dioptriákon keresztül egygyé olvadt a látszatra különböző. Egy ideig újra iz-

gatottan kapták fel a fejüket, ha befordult az utcájukba a kéken villogó rendőrautó, aztán napirendre tértek nyomasztó képzelgéseik fölött, és halálosan irigyelték Ljubocskát, akinek nem kell többé azt a pocskék gesztenyeragasztót árulnia a Részegpiacon, mióta csoda esett ezen a jelentéktelen, vérszegény Fundánicson, s mindenki megelégedésére igazi vérbő férfitá változott. A reggelek attól kezdve fölöslegessé váltak, beleolvadtak a délutánba, az estébe, az éjszakába, hisz azt, aki eget rengető szirénázással jött haza, soha senki nem látta elmenni. Remekül eltitkolták a hajnalt, mert leginkább ehhez értettek. Mindig időben láttak az elhallgatásához, a legideálisabb sötéttségben, amelynek sűrűjében még olyan nehéz elképzelni a derengést, a valódiról pedig, mire valóban pirkadni kezdett, ügyesen elterjesztették, hogy nem más, mint közönséges szemfényvesztés. És ezekről a tökéletesen alakító amatőrökről most már sohasem fog kiderülni, az öröklétre rendezkedtek-e be, vagy éppen ellenkezőleg, beletörődve az elkerülhetetlenbe, türelmesen várják a világvégét.

Gerevich András

SZÓRAKOZÁS SAN FRANCISCÓBAN

1

Villanás, durranás,
karom hátracsap,
testem hátradől,
ahogy a fejét kilyuggatom,
a mellét is kilyuggatom,
ragasztunk a testére vörös pontokat,
célnek,
és ott is kilyuggatom.
Az üres töltények
a falon koppannak,
de a fülvédőben nem hallok semmit,
ami a durranásnál halkabb,
nem hallok semmit,
annyira koncentrálok.
Célzok. Levegőt veszek.
Kilövöm a jobb szemét.
Kilövöm a bal szemét.

2

A fiókban heverő rendőrpisztoly
töltényeket és lelket kap.
Kopott terem az üzletközpont hátában,
a falon plakátok: puskák, pisztolyok,
cicababák és szépfiúk
nyakig fegyverben.